

D • N
23/5 1955

Försvar för tystnad

tionell självkaraktäristik. "Vi själva är bättre, men de andra är listigare, ja, vi är så goda att vi inte ens beundrar oss själva" — så heter det från Stockholm till Rio, från Wien till Montreal.

Av intresse, därför att möjlighet till gradering här finns, är också framställningen av norrmännens känsla för andra folk. Rodnick har funnit att engelsmännen är mest populära, där efter kommer amerikaner och danskar; svenskarna tycker man, som av det redan sagda framgår, inte så mycket om trots släktskapen och beundran för svensk teknik. Inte heller detta säger dock mycket; sannolikt är att svenskar sedan sedan unionen är de som norrmännen närmast jämför sig med, och att jämföra är i sådana sammanhang att nedsätta.

HERBERT TINGSTEN

De bilder av norskt folk som illustrerar denna artikel är inte hämtade ur Rodnicks bok, utan ur ett något äldre arbete: Olof Gulbrandsens memoaralbum "Det var en gång".

Förra söndagen kritiserade vi riksdagens och pressens ovilja att gå in på allmänna idéfrågor, närmast statskyrkoproblemet och religionens ställning. Nästan alla de många svaren på kritiken är försvar för tystnaden. Det har sitt intresse att granska dem. De är inte hållbara, inte ens uppriktiga, men de är ofta upplysande.

Dessa problem är oviktiga, det är en försvarslinje. Staccars den ungdom som skall syssla med sådant när det finns så mycket reellt att diskutera, skatter och priser och löner. Varför förlösa kraften på skenproblem, det är en liknande tankegång. Vi har verkliga problem — organisationernas makt, avtalsförhandlingarna, strejkrätten — och så talar en del folk i sin barnslighet om kyrka och religion, ämnen för gymnasister eller på sin höjd unga studenter. Det är bra ynkligt, bra orealistiskt, så lyder förkastelsesdomen.

De nämnda argumenten är hämtade ur folkpartiets tidningar. De som framför dem är så angelägna om att spara utrymmet för viktigare ting att de inte får plats ens för en antydning om sin egen ställning i sakfrågan; en deklaration på två rader vore visserligen tillräcklig för detta ändamål, men man tycks anse papperet för dyrbart för att tillåta sig en sådan. Spalter av försvar för att man håller tyst, men inte ett ord om vad man tycker — det är typiskt.

Inte en den mest oskuldsfulla lär tro att dessa försvar är ärliga. Vi vet att de frågor det gäller även från rent materiell synpunkt — den enda våra vedersakare tycks finna anständig — är högst viktiga; de gäller summor på tiotal eller hundratals miljoner och det svenska folkets religiösa organisation. Vi vet att de tidningar som gör dessa avvisande rörelser ständigt skriver ledande artiklar om ämnen som inte enligt någon måttstock kan anses mera viktiga: utnämningar, obetydliga anslag, de kvantiteter sprit som skall serveras före ett visst klockslag. Alla svenska tidningar skriver hundratals ledare ärligen, ofta stiger antalet till tusen eller mera. Och så säger man, med anspråk att bli tagen på allvar, att man inte har tid och kraft att yttra sig om kyrka och religion. Tror man ens att folk tror på vad man skriver?

De verkliga skälen för tystnaden är uppenbara. Man är rädd för att säga sin mening i ämnen där meningarna inom partiet är delade, där man riskerar att stöta läsare och väljare. Det är inte för att frågorna är oviktiga, utan därför att de är viktiga och omstridda som man försvinner i garderoben då det blir tal om dem.

Och så viskar man genom dörrspringan att sådana småsaker har man inte intresse för, att man kommer tillbaka då samtalet kommer in på realiteter — vem blir nästa landshövding, hur är avdragsrätten ordnad, hur skall spårvarvslinjen dras?

Det hela kan tyckas ömkligt och obehagligt, men indignationen bör vika för förståendet, om också inte ett uppskattande förstående. Dessa taktiker, som är så moderligt ängsliga om varje väljargrupp, som söker svepa vingarna kring alla folkpartiets nykläckta kycklingar, har det i sanning besvärligt. Ofta vet de att deras egen mening är impopulär, att varje mening hos några är impopulär. Man bör snarare beklaga deras situation än anklaga dem för öarlighet — ärliga "an de inte vara.

Den socialdemokratiska pressens ståndpunkt är enklare. På programmet har partiet statskyrkans avskaffande och mycket annat i samma stil. Visst håller vi på programmet, svaras det, men vi är demokrater, och därför vill vi inte genomföra programmet förrän folkopinionen godtar det. Ett förträffligt försvar mot det av ingen framförda förslaget att statskyrkan skulle avskaffas genom en socialdemokratisk revolt. Men är det partiets generella taktik? Sitter man i andaktsfull förbuden på att folkviljan skall mogna och framtvunga vad man önskar? Nej, man arbetar naturligtvis på att framkalla den opinion som är en krävd reforms förutsättning. Det är just vad man inte gör här. Man håller tyst i stället. Då partiet kryper bakom folkviljan är spelet så genomskingligt att åskådarna skäms. Skäms verkligen inte spelarna också?

Högerpressen torde mer än något annat partis press (med undantag för den frikyrkliga riktningen) beröra dessa frågor, även om det mest sker i allmänna förkunnelser om faderernas kyrka och dylikt, fraser för att komma från en reell sakdebatt. Partiets huvudorgan kommer emellertid med en liten snyftande ursäkt för att det inte deltar i principdebatten; denna klagan från prinsessan på ärten bör inte undanhållas våra läsare. Det blir lätt meningslöst käbbel då dessa frågor behandlas, sägs det, argument och syfte förvrängs; därför bäst att hålla tyst. Tanken är inte obegriplig; tystnaden är förvisso obrottslig i jämförelse med den senaste religiösa deklarationen, då Billy Grahams framgång i Stockholm förklarades med att husägare och sparare i förtvivlan över skattepolitiken sökte religionens tröst. Men inte behöver tidningen utgå från att trons försvarare alltid skall trassla till det så för sig.

Därmed är argumenten för tystnad genomgångna. Det är i alla fall glädjande att man på den punkten — om också inte i sakfrågan — har mål i mun.